

VALTU

Nr. 22
AUGUST I
1989

TENNO TEETSI SÕNAVÖTT 15. JUULIL SUVEPEO AVAMISEL VALTU MÄNGUDEVÄLJAKUL

Eestimaa on meie sünnimaa ja kodu. Ei teda jäta meie. Kui palju on haiget tehtud Eestimaa, kui palju on kannatanud maarahvas? Neid on saadetud Siberisse, Saksamaale, on pandud maksusid kaela ja paljud on maalt ära läinud.

Kuid Eestimaa maarahvas elab. See on visadus, võitlus ja armastus oma maa vastu. See on Lembitu kangus, et kui elab veel põlvepikkune poisike, siis jääb alles ka Eestimaa. Samal ajal on ka Valtu kandist väga paljud inimesed ära läinud, väga palju on ära viidud, aga me siiski elame. Ja tänasel päeval oleme kokku kutsunud kõiki vanu valtulasi nii Põrsku, Saksa külast, Kaereperest, Kummast, Saunakülast ja mujalt. Ja te olete kokku tulnud, et oma järglastega ning koduhoidjatega ikkagi kohtuda. Täna saadame välja teie järglased, kes austavad isade ja emade tööd ja jooksevad korra läbi Kaerepere asulast, tulevad ja küsivad: „Kas on säilinud Valtu või ei.“ Olge head, lapsed, jookse ja tulge tagasi. Head teed teile.

*****

Kui inimene on kodus, siis on tal väga palju muresid ning mõnikord kirub ka kodukanti, et siin pole nii hea kui peaks olema. Aga kui inimene on lahkunud oma kodukandist ja tal on mälestused, on häid ja halbu, siis need halvad ta unustab ja ainult head jäävad. Ma usun, et ka need inimesed, kes omal ajal sunnitud pidid siit lahkuma, igatsevad meie kodukandi järele. Mõnigi, kes praegu on Canadas, Rootsis või Siberis, paneb käe südamele, mõeldes, kui ma veel korra saaksin Valtumaile! Ja see on tõesti igatsus. Olgu meilgi see igatsus, kui me kuhugi ära läheme — soov

uesti kodukanti pääseda. Ja kuidas tahaks, et võõrsil elavad inimesed armastaksid meie kodu, armastaksid Valtu maid ja kuidas paluks neid, et kasvõi mõtetega aitaks kaasa, et Valtu maa iialgi tühjaks ei jääks, vaid ikka ilusamaks, kaunimaks ja jõukamaks muutuks. Täna peab kujunema sõpruse päevaks deviisi all: „Valtu elab, Valtu kasvagu ja saagu lasterohkeks, ilusaks ja õitsvaks“.

Meile ei ole vaja enam pisaraid ega kurbust, sest on alanud ärkamisaeg. Valtu rahvas peab hakkama valitsema ise enda üle ja ise kamandama enda elu ja enda tulevikku. (Väljakule jooksevad lapsed). Me tahame nende lastega Valtu veel ilusamaks ja armsamaks muuta. Ma tänan kõiki, kes sellele on kaasa aidanud ja soovin lastele õnnelikku elu Valtu mail. Sellega lubage tänane Valtu päev avada.

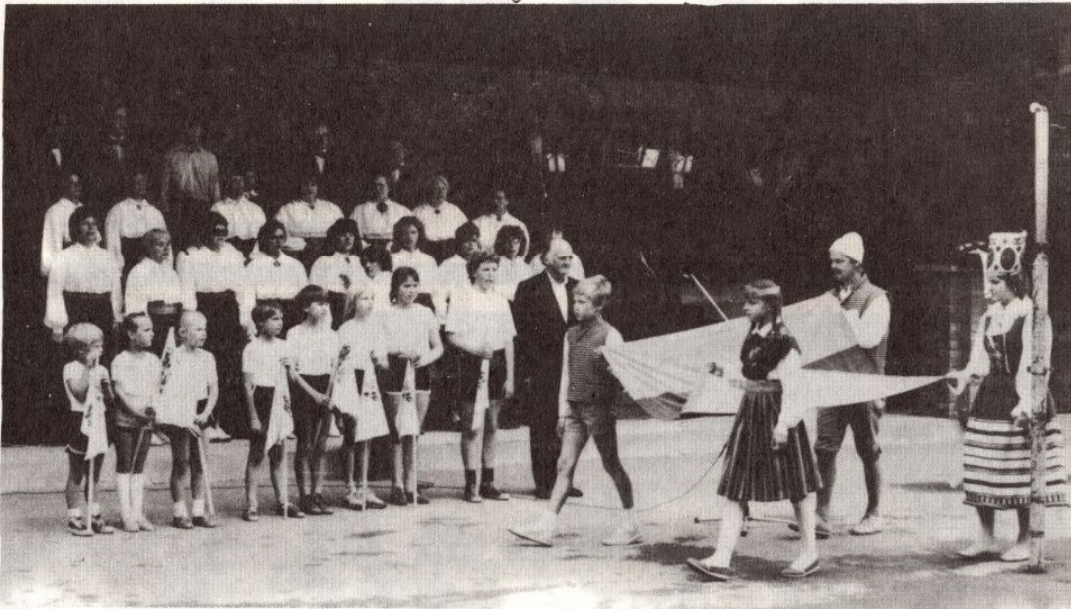
Soovin teile head rõõmsat tuju Valtu päeval.

Kodukandipäevad Valtus

*On maailmas paik
kus muru on
pehmem kui vill
ja rändaja
väsinud jalgu
see muru ravib ja paitab.*

*On maailmas
ainult üksainuke paik,
üks paik, kus tuulelgi huultel on
koduleiva mörkmaagus maik.*

J. Lember

● RAHVUSLIPU PIDULIK SISSETOOMINE.

1971. a. valmis Arne Oidil ja Heldur Karmol „Valtu vals“. Oli selle lauluga kuidas oli, eriti populaarseks pole see kunagi saanud.

„Kui aeg on käes, siis teame, et uhked viljad on maas. Ja sekka pidu me peame ja elu läheb edasi taas...“

On olnud uhke ja kehvema saagi aastaid, tööde vahele on suviti ikka pidu peetud: laulupeod nelja aasta tagant, rahva-peod, majandkonna mängud... Sel aastal kodukandipäevad.

1923. a. omaks ostetud magasiada ümber koondunud seltsitegevusel on olnud eestvedajad. Üks, keda tänamata ei saa jätta on Emilie Roosimaa. 1967. aastal kutsus ta kokku pensionäride klubi, 1970. aastal käies perest peresse palus lauluoskajaid segakoori, et 1971. aasta suvel korraldataks esimene Valtu laulupäev. 1981. aastal oli Sõeru Miili see, kes Alli rahvast ärgitas läbi viima Saunaküla esimest kokkutulekut. Pensionäride ettevõtmised on toimunud 22 aastat, laulupäev on tulemas järgmisel suvel ja kannab numbrit 6, Saunaküla rahva kokkutulekuid on olnud kuuel korral. Sulude, Roosimaade ja Laurimaade suguvõsad on pidanud oma kokkusaamisi. Mõõdunud suvel peeti Kumma palliplatsil meeldejäädvalt praeguse ja kunagise külarahva kokkusaamist.

Aga teised külad? Miks mitte kogu Valtu päev?!

Reedel, 14. juulil etendus klubis Pirgu mälusektori esituses „Aruanne“. Näitlejad

laulsid eestlastele armsaid laule, rääkisid oma talu aegadest ja Siberi aastaist. Kuulajaid-vaatajaid oli vähe. Kahju.

Suur suvepidu 15. juulil algas äratusmänguga. Avatseremoonial kõneles majandi esimees Tenno Teets, lauldi, tantsiiti. Heisati rahvuslipp.

Kell 12 koguneti Rapla kirikaeda mälestama Vabadussõjas langenuid. Kõneles Aimur Paik. Mälestussamba jalamile asetati põliste valtulaste nimel pürg. Toimus Ilma- ja Vaba-

dussõjas langenud Valtu meeste nimeline mälestamine. Rahvarinde poolt võttis sõna Ester Šank, kes palus Valtu naisi jätkata samba ümbruse korrahoidmist.

Esialgselft oli planeeritud kirikusse kontsert-jumalateenistus (Kristiina Hoidre, laulusolist Sirje Puura), kahjuks oli kirik selleks kuupäevaks suletud.

Valtu kooli õuel asuvale mälestuskivile lilli pannes mõtlesime neile, kes suurde sõtta jäid.

VALTU PÄEV

Suur suvepidu jätkus pildistamisega, mängudega kiigeplatsil ja väliköögi hernesupiga.

Kell 15 oli seltsimajas võimalik osaleda vestluses Valtu minevikust ja tänapäevast. Kõigi tänu Milvi Leinarule, Taimi Rahule, Salme Laurimaale ja noortele kodu-uuri jaoks.

Kell 16.15 ja 17 sõideti huvisõidule mööda Kaereperet, külastati Laurimaade kodu Uuetalul, tuletati meelde endisi põlde ja külatänavaid, kiigekohti.

Lapsi sõidutasid hobuvankritel head onud Kalju ja Tiit. Kalju Laiapea näitas huvilistele, kuidas hobust raudada. Vaatamata vihmale oli uudistajaid küllalt. Ja kui tore, et sülelapsed said hobusele paiteha!

Klubis ootas tüdrukuid Hilda Karuoja, et näidata kraasimist, ketramist.

Kõige enam oli uudistajaid seltsimajas välja pandud kirjavara- ja fotonäitusel. Oli endis-aegseid õpikuid, ajakirju, laululehti, rahasid, laulikuid, väljalõikeid... Olid koltunud fotod koolist ja seltsitegelastest, fotoalbumid Valtu külade kokkutulekuist ja praegustest koduhoonetest.

Väljapaneku ülesseadja oli Luule Bortnikova. Täna taha-

● KAEREPERE KÜLA ENDISED JA PRAEGUSED ELANIKUD.

● ENDESED VABADUSSAMBA HOOLDAJAD HILDA JA HELMI ASETAVAD PÄRJA SAMBA JALAMILE.

me perekondi Laurimaasid Alilt ja Uuetalult, Parvesid Noilt, Salme Lehtlaant, Magda Laurimaad, Taimi Rahu, Ilse Sphuli, Renate Põldu, Helvi Soosalu, Eve Otsa ja Endel Kioleini.

Endel Kioleini, Helene Massovit, Marie Piirsalu, August Feldti, Robert Laanemetsa ja teisi tänan abi eest, tänu millele saime teada, kes Valtu mees- test sõjaväljale jäid või kes omal ajal mälestuskivi eest hoolt kandsid.

Käesolevaks ajaks on meil küll fotosid omaaegseist seltsit- tegelastest, kahjuks ei tunne me kõiki piltidel. Kui keegi vanemaealistest teab, tunneb ja tahab meie kodu-uurimuslikus töös abiks olla, andku endast märku Helgi Sussile või Endel Maltsarile. Kellel on veel meid huvitavaid pilte sajandi alguse aastakümneist või kolhoosikorra algusaastaist, tehkem koostööd! Veel pöördun ma kõigi Valtu põliselanike poole, et annaksite mulle täiendavat materjali oma kodutalu kohta. Fotoalbumid külade kaupa on tehtud kahjuks ilma selgitava tekstita. Praegu on tegemata Saunaküla talude pildid, see- päras- t pole neid ka nendes Valtu lehtedes.

Õigel suvepeol on ikka võistlused. Lapsed võistlesid asfaldile joonistamises, raske- kaalulised mehed kõieveos,

● „PÖHJAMAA“ VALTU JA INGLISTE NAISTE ESITUSES.

mehed-naised võrkpallis. Vi- ma sadas, aga võistlused toimu- sid ja auhinnad on võistlejail käes.

Keda huvitas, võis kohvitassi juures kaminasaalis istuda ja vaadata mida Vallo Leinaru oli päeval videosse jäädvusta- nud.

Vast kõige meeldivam oli käsitöönäitus. Avatud oli see puidutsehhi saalis terve lau- päeva ja järgmisel nädalalgi. Aitäh Renate Põllule. Viits- punutised, tikitud, kootud ese- med... Täname kõiki, eriti va- nemaid ja kogemustega käsitöö tegijaid.

Kui kaunid ja saali ning ese- mete kenadust rõhutavad olid lilled seadeina ja vaasis.

Ma usun, et kõik peolised tänavad Hannes Teetsi peo- paikade meeldiva kujunduse eest. Simmanipidudel oli va- nasti loterii, oli meilgi tänu Galiina Samoilovale ja tema abilistele. Ja ega tänapäeval saa ilma šašlökita. Aitäh kõigi- le, kes Tarmo Meti mees- ja naiskonda kuulusid ning peo- rahva söögi ja joogi eest hoolt kandsid! Täname sportlasi, taitlejaid, bussijuhte, korralda- vat komisjoni, kogu Valtu rah- vast, kes osalesid (umbes 700)!

Kahju, et klubi etlejatel ei olnud suvepeoks vaba aega.

Kui kell õhtusse jõudis, oli vihmased nõnda ägedaks läi- nud, et suvesimman oleks pida- mata jäänud.

Kaariku Jaani valmistatud 30- aastane „uhuuus“ vanker kur- vastas külatänavat jäljendaval spordiplatsil ja simmanirahvas kolis kitsukesse klubisse. Kol- lis sinna ka helivõimendus, sel- lepärast aga jäi vabas õhus jälle infot väheseks. Mis teha?! Sim- man sai peetud. Ei olnud see veeranditki sellest, mis suurel väljakul. Oli sassiminekuid ja lustakat naeru, aga simman ju lustipidu ongi. Ja Tallinna „Piibari“ tüdrukud-poisid olid võrratud.

Kel jaksu ja tahtmist oli suve- peol tantsu lüüa, võis seda teha mitmes paigas: kiigeplatsil lõk- ke ees akordionimängu kuula- tes, klubis sees simmanil, klubi ees tantsupeol ansambliga „Viki“ või lihtsalt noorte diskol keldrisaalis.

Kodukandipäevad jõudsid lõpule hommikul kell 5, ka- lendrileht näitas 16. juulit.

„Kui aeg on käes, siis veame me saaki salved kõik täis...“

HELGI SUSSI

● LASTELE TEHTI HOBUSESÕITU.

VALDUR JÕGI fotod

● Otsa on koduks ol-
nud tublidele meestele
Paikide suguvõsast. Ko-
du eest kannavad praegu
hoolt perenaine Helle
fütardega, perekonnapea
on Aimur Paik.

● Raudhansu pere-
mees Harri Smitt on ko-
dutalus osanud hoida
endisaegseid kombeid ja
korda.

● Lati talu on koduks
Leinarude perele. Siin
on ikka elanud kuldsete
kättega töömehed ning
ilust lugu pidavad nai-
sed.

TALU PERE KUMM KÜLA

DEST JA EDEST

IA

● Uuetalu on kaunis igal aastaajal. Valter Laurimaa on külavanema ametis tuntud-teatud.

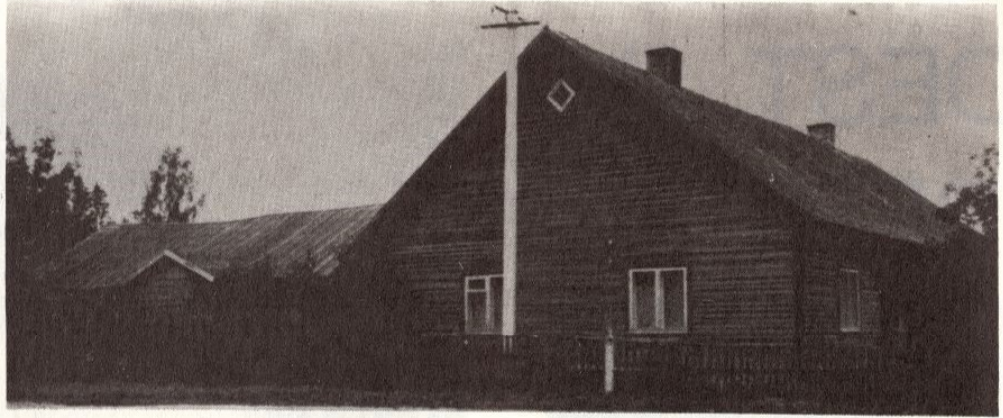

● Telgi-Saana praegune perenaine on Meta Piir.

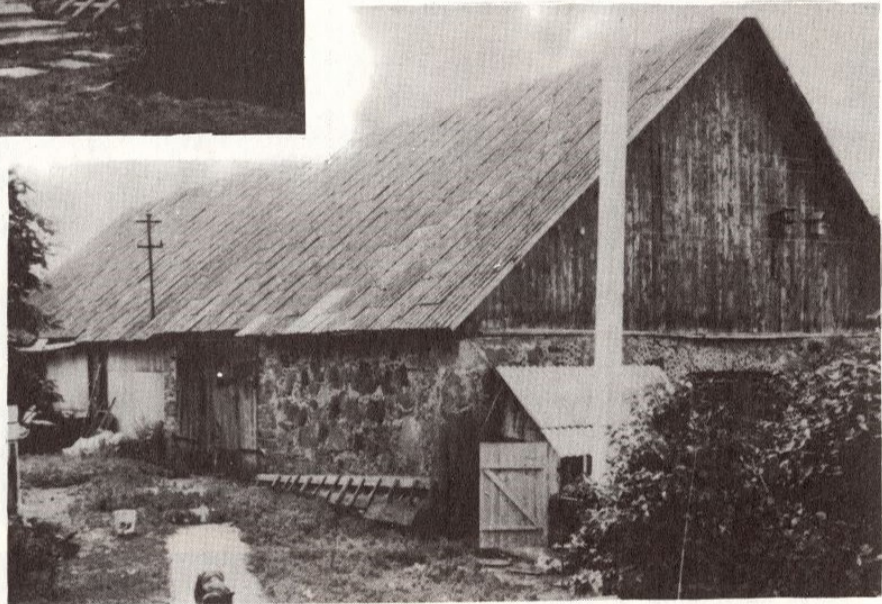
● Tapumäel elavad Salumäed.

● Teeristil asub Liiva pood. See maja on koduks Linda ja Heino Nõmmikule.

HERTU KÜLA

● Jõulude kodutalu Kungla seisab tühjana. Kungla uuteks elanikeks saavad Kaldojad.

● Villardi laut on ehitatud 1883. aastal.

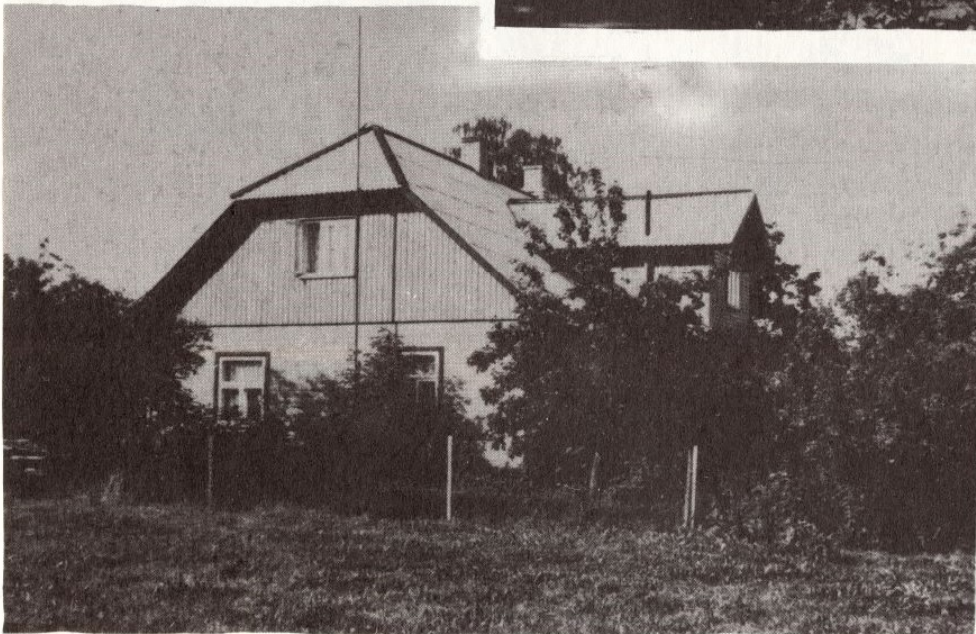

● Kuusemetsa on rahva seas tuntud Villardi nime all. Pildil on perenaine Aino Viirsalu oma lemmikutega.

● Juhani-Vanatoal on alati elanud kaks perekonda. Maja selles osas elab Helene Massov...

● ...ja selles osas elavad Maasood.

PÕRSAKU KÜLA

VAATA KA
PÖÖRDEL ➤

● Juhani-Uuetoa on koduks Kõrtsinite suguvõsale. Peremehed on siin meistrimehed olnud põlvest põlve, perenaised aga õiged iluloojad.

PÕRSAKU KÜLA

VAATA KA EELMIST LEHEKÜLGE

● Tõnise pärisperemees viidi siit kaugele. Praegu hoiavad majaelanikud vennad Bortnikud ja Bortnikovid Tõniset kenana.

● Lubjaahju ehk Vitsiku on viimane maja Põrsaku piiril. Ehitatud 1908. aastal.

VALDUR JÕGI fotod

VAATA KA
JÄRGMIST
LEHTE

Vastutav toimetaja
ENDEL MALTSAR.
Tegevtoimetaja
AARE HINDREMÄE.
Kujundus
HANNES TEETS.

Valtu kolhoosi infoleht. Toimetuse: 203500 Rapla rajoon, Rapla sidesõlm, tel. 62-621. Trükiarv 600. Tasuta.
Maht 1,0 trükipoognat. Trükikoda „Oktoober“, Kreutzwaldi 24.

Tellimise nr. 3133